

كۆدار؛ پىكھاته و ئامانجه كان

بناغه

كۆدار، سىستېمىكە كە پىكھاته كەى لە پىكھاتەى حىزىيك بەر فراوان و گشتگىرتە و بەردى بناغه كەى بۆ راگەياندى سىستېمى كۆنڧىدرايىزم و نەتەوەى دىموكراتىك لە ۲۱ ى مارۋسى ۲۰۰۵ لە لاىەن رېبەرى گەلى كورد رېبەر ئاپۆ دەگەرپتەوە كە لە بلاو كراوۋىە كدا دامەزراندنى سىستېمى كۆنڧىدرايىزمى كۆمەلگە كانى كوردستانى راگەياندى. لەو بلاو كراوۋىە دا ناماژە بە بنەما سەرەكەىە كانى كۆنڧىدرايىزمى دىموكراتىك كرابوو. رېبەر ئاپۆ وەكوو رېبەرايەتى كۆنڧىدرايىزى دىموكراتىك داواى لە گەلى كورد و ھەموو ستملىكر اوان كورد بۆ بەرز كردنەوەى ناستى تىكۆشانىان و بۆ ئازادى و دىموكراسى لە ژىر ئالائى سەوزى كۆنڧىدرايىزمى دىموكراتىك كۆبىنەوە. دوابەدواى بە فەرمى راگەياندى سىستېمى كۆنڧىدرايىزمى دىموكراتىك لە لاىەن رېبەر ئاپۆو، گەلى كورد لە ھەموو بەشە كانى كوردستان، ئەورۇپا و قەفقاز، بە ھەست و سۆزىكى لە رادەبەدەرەوە ئالائى كۆنڧىدرايىزمىان لە مەيدانە كانى نەورۆزى ۲۰۰۵ دا شەكاندەوە. لە ژىر كارىگەرى ئەو رۇوداوە و شەپۆلى گەلى كورد لە نەورۆزى نامەددا، گەلى كورد لە رۆژھەلاى كوردستانىش وپراى ھەموو زەخت و زۆرى و گوشار و دەستەسەرگرتنە كانى دەولەتى ئىران بۆ پەيوەست نەبوونى گەل بەو رېبازە نوپىەوە، ئەو سىستېمە كە گەل بە بنەما وەردەگرئ، وەكوو باشترىن بژاردەى خۆى بۆ گەيشتن بە ئازادى ھەلبژارد و خواەندارىتى لىكرد.

بە دامەزراوۋىي بوون لە رىگەى دامەزراندنى پىكھاتەىە كى بەر فراوانتر لە حىزىيك، پىوستىە كى حاشا ھەلنەگر بوو بۆ پىكھاتنى كۆنڧىدرايىزمى دىموكراتىك

لە پۈژھەلاتى كوردستان لە پروى كردارىەو، ھەر بۇ ئەو نامانجە پۇاك يەكەمىن كۇنفراسى خۇى لە ۱۲ ئاوريلى ۲۰۱۰ بەرپۆە برد. كۇنفراسى يەكگرتن، پىنگەى ئەو بزوتتەووى لە مملانى سىياسىيە كانى پۈژھەلاتى ئاوپراست دا وەكوو رىنگە چارەى سىھەم دياركرد. ئەو پىوستىيە بوو بە ھۆكارى سەرەكى بۇ دامەزئاندى سىستەمى كۆمەلگەى ئازاد و دىموكراتىكى پۈژھەلاتى كوردستان (كۇدار) لە رىكەوتى ۱۲/ مەى / ۲۰۱۴ . يەكەم قۇئاغەكەشى بەرەو پىش چوون و پەرييدانى حيزبىيە لە دروست بوونى پۇاك كە تارەكوو سالى ۲۰۱۰ دەگرىتە ئاوخۇى. لەو سالانەدا ھاوكات لەگەل قۇئاغى دەستپىكى حيزبايەتى و خۇپتەو كردنى ئاوخۇپى بەرەو پرووى ھىرشى لەشكرى ئىران بوو. قۇئاغى دووھەم كە لە سالى ۲۰۱۰ تاوەكوو ۲۰۱۴ واتا لە بەرپۆە چوونى كۇنفراسى يەكەمىن تا دامەزئاندى كۇدار درىژەى كىشا بۇ پەۇاك قۇئاغى يەكىتى حيزبى و رىكخستنى بوو. قۇئاغى سىھەمىنىش لە دامەزئاندى كۇدارەو تاكوو ئەمرو دەگرىتە ئاوخۇى. پۇاك ئەركە كانى قۇئاغە كانى يەكەم و دووھەم كە برىتى بوون لە شەر و شۇر و وپراى ھەموو كەم و كووپرە كان پىكھىنا بەلام دەتوانىن بلىين ھاوكات ئەركى خۇى لە بەشدارى پىكردنى دىموكراتىكى گەل بە تەواوى بە جى نەگەياندوو. ئەو بوو كە ھاتنەكايەى كۇدار خۇى وەكوو پىوستىيەك دايە پىش. پەۇاك لە بريارنامەى كۇتايپىنانى كۇنگرەى چوارەمى خۇيدا لە رىكەوتى ۱۲ / ۰۵ / ۲۰۱۴ وپراى پىداگرى لە بەئەندام بوونى خۇى لە ئا كۇدار دا، ئاساژەى بە ۱۰ خالى سەرەكى لە دامەزئانى كۇداردا كرد كە برىتى بوون لە: پىكھىنانى كۇنفرالىزم و نەتەووى دىموكراتىك، ئازادى ژنان، پاراستنى ژىنگە، پاراستنى رەوا، ياساى بنەرەتى دىموكراتىكى ئىران، يەكىتى گەلى كورد و نەتەووى كانى دىكەى ئىران. ھەر ئەو بوو ھۇى ئەوئىكە كۇدار وەكوو چەترىك بۇ پۇاك و رىكخستە كانى و سەرەم حيزب و دامەزئان مەدەنىيە كانى پۈژھەلاتى كوردستان بناسرىت.

دامەزئاندىن و كۇنگرەكان

كۇنگرەى دامەزئاندىن، لە ۱۲/۰۵/۲۰۱۴؛ كۇنگرەى دووھەم لە ۲۳/۰۵/۲۰۱۶ و سىھەمىن كۇنگرەش لە رىكەوتى ۷ تا ۹ ى مانگى مەى ۲۰۲۰ بە دروووشى «بە پىنگەياندى نەتەووى دىموكراتىك بەرەو يەكىتى دىموكراتىكى گەلانى ئىران» بەرپۆە چوون.

ئاوى سىستەم:

ئاوى سىستەمە كە «كۆمەلگەى دىموكراتىك و ئازادى پۈژھەلاتى كوردستان - كۇدارە (KODAR)».

دامەزئاندىنى كۇدار:

دامەزئاندىن و رىبەر سىستەمى كۇدار، رىبەرى گەلانى ئازادىخواز، عەبدولا ئۆجەلانە.

ئالدا: دارىكى قاھىيى بە چل و گەلای زەرد بە وئەنى خۆر كە لە ناوەرپاستىدا ئەستىزەيە كى سوور ھەيە و تەختى ئالاکە رەنگى كەسكە و وشەي «KODAR» بە رەنگى سوور لە بن دارەكەو نووسراوہ.

ناوەرۆكى كۆدار:

كۆمەلگەي دېموكراتىك و نازادى رۆژھەلاتى كوردستان (كۆدار)، سىستەمىكى كۆنفدرالى كۆمەلەيتىيە كە لەسەر مافى چارەي خۆنووسىنى گەلان بونىادنراوہ. دېموكراسى، نازادى ژن و ژىنگەپارئىزى بە بنەما وەردەگرى. ھاوكات سحستەمىكى ناوادلەيتىيە كە بەرپىكخستن كردنى كۆمەلەيتىيە - سىياسى، كولتورى و دېموكراتىك بە بنەما وەردەگرى. ھەموو پىكھاتە ئەتىكى - نەتەويەي، ئايىنى و ئايىنزاى و كولتورىيەكان دەتوانن بە شىوازى كۆمىن، مەجلىس، كۆنگرە، ئاكادېمى، سەندىكا، ھەرەوہزى و ھىزبى سىياسى تىيدا خۆيان بەرپىكخستن بكەن. لەسەر بنەماي رەھەندەكانى نەتەويەي دېموكراتىك (سىياسى، كۆمەلەيتىيە، پىكەوہ ژيانى نازاد، نابورى، ماف، كولتورى، پەرەردەيى، خۆپاراستن و ديپلوماسى) بەرپىكخستن دەكرىن. ھەلبۇاردن و برىاروہرگرتنى دېموكراتىك، راستەوخۆلەسەر بنەماي بەشدارى لە ھەموو گۆرەپانەكاندا بە بنەما وەردەگرى. پىكەوہ ژيانى جۇراوجۆريە كۆمەلەيتىيەكان لەسەر بنەماي نازادى و يەكسانى (وئىراي لەبەرچاوغرتنى تايپەتمەندىيەكانيان) پەسەند دەكات. لە چارەسەر كردنى كىشەكانى كۆمەلگەي كورد و سەرجمە ئەتتىك، ئايىن و باوہرەيە جىاوازەكان لە رۆژھەلاتى كوردستان، ھەلبۇستى دەولەتگەرا و نەتەوہگەرايانە پەسەند ناكات و مۇدبلى نەتەويەي دېموكراتىك بە بنەما دەگرى. بۇ كۆمەلگەكانى رۆژھەلاتى كوردستان، مۇدبلى نەتەويەي دېموكراتىك و بۇ دەرەويە كوردستانىش يەكىتىيە دېموكراتىكى گەلان و نەتەوہكانى ئىران بە بنەما دەگرى. كۆدار لە بەرامبەر ھىرشە سەر كوتكارەكانى دەولەت - نەتەوہ وەكوو پىكھىنانى كۆمەلكوژى كولتورى و جەستەيى لە سەر گەل و خاكى كوردستان و سەرجمە كۆمەلگەكانى ھىيى لە كوردستان، مافى پاراستنى رەوا بە كاردىننى و ھەرەھا سەرجمە مافە دېموكراتىكەكانى نۆنەتەويەي و بەياننامەي مافى سرۆف پەسەند دەكات و پارىژگارىيان لىدەكات و رېژىيان لىدەگرىت و پىكىيان دەھىتت.

شىوازى رپكخستن كردنى سىستەم:

رپىازى رپكخستن كردن لەو سىستەمەدا بەم شىوہيەيە: ۱- دامەزراندنى كۆمىن؛ ۲- رپكخستنى گوند، شار و شارەدئ لە چوارچۆھى مەجلىسەكانياندا؛ ۳- مەجلىسى پارىژگا و ئەيالەتەكان. مەجلىسى پارىژگا لە رپكخراوہبون و ياساكانى بەرپۆبەرى خۇيدا سىستەمى كۆنگرەي گەل و مەجلىسەكانى گەل بە بنەما دەگرى. ھاوكات بايەخ دەدرتە كۆنفدراسىۆنەكانى كولتورى و ئەتتىكىيەكان. ھەر ئەتتىك و گروپى ئايىنزا، كولتورى و ئايىنى لە ھەر كۆيەكى نىشتمان بى، بە رچاوكردنى تايپەتمەندىيەكانى خۆي، رپكخستنى دېموكراتىكى خۆي دادەمەزرىننى و خۆبەرپۆە دەبات و ھەرەھا نۆنەرى خۆي لە كۆنگرەي كۆداردا بەشدارى پىدەكات.

ئۆزگەنە كانى سىستەم:

- ۱- كۆنگرە: سەرەكىتەرىن ئۆزگەنە بىر يارودەر گرتنە لەو سىستەم دا.
- ۲- شۆپاي بەرپۆبەرى: ھاسەرۆكە كانى شۆپاي بەرپۆبەرى لە ژنىك و پياونىك پىنكەدىن.

شىۋازى رېنكەستى:

كۆدار بە رېنمايە كانى نەتەۋى دېموكراتىك و لە سەر بنەماي كۆمىتە جىاۋازە كانى، لە ھەموو گۆرەپانە كاندا خۆى بەرپىنكەستەن دەكات. ناۋى كۆمىتە كانى بەمجۆرىيە: كۆمىتەى كۆمەلايەتى، كۆمىتەى سىياسى، كۆمىتەى ئىكۆلۇۋى، كۆمىتەى كولتور و ھونەر، كۆمىتەى راگەياندىن و رۆژنامەكان، كۆمىتەى حقوق، كۆمىتەى پەرودەدە، كۆمىتەى نايىن و باۋەپىەكان، كۆمىتەى ئابورى، كۆمىتەى پاراستنى رەوا، كۆمىتەى بەرپىنكەستەن كەردنى بنەمالەى شەھىدان.

سىستەمى رېنكەستەن كەردنى دېموكراتىك و جىزبەكان و رېنكەراۋە كانى ئەندام:

- كۆمەلگەى ژنانى ئازادى رۆژھەلاتى كوردستان (KJAR): ئەو سىستەمە تايبەتى ژنانە و بە شىۋەپەكى خۆسەر و تايبەت بە خۆيان لە كۆدار دا جىگەدە گرى.
- كۆمەلگەى جوانانى رۆژھەلاتى كوردستان (KCR): لىقى رېنكەستەن تايبەت بە گەنجانە كە ئەندامى كۆدارە.
- پارتى ژيانى ئازادى كوردستان (PJAK): پژاك ۋە كوۋ حزبى پېشەنگى شۆرشى رۆژھەلاتى كوردستان و سىستەمى كۆنفرالى كۆمەلايەتى كە لە سالى ۲۰۱۴ ۋە بوۋە بە ئەندامى كۆدار.

- يەكېنە كانى رۆژھەلاتى كوردستان (YRK): ھىزە كانى رۆژھەلاتى كوردستان (ە.ر.ك) لە ۲۵ / ۲۰۱۴/۰۵ سىھەمىن كۆنفرانسى خۆى سازكرد و ناۋى خۆى بۆ ئەندام بوون لە كۆداردا بۆ يەكېنە كانى رۆژھەلاتى كوردستان (ى.ر.ك) گۆپى. ھىزە كانى ژنانى رۆژھەلاتى كوردستان (ە.ژ.ر.ك) كە لە سالى ۲۰۱۰ ۋە دامەزراپوۋ ناۋى خۆى بۆ ھىزە كانى پاراستنى ژن (ە.پ.ژ) گۆپى.

ھەر دوو ھىز و پىراى پاراستنى سەربەخۇيان، خۇيان لە چوارچىۋەي پىكھاتەي سىستەمى كۆدار دا بەرپىكخستن دەكەن و پاراستنى رەوا پىكدىنن.

– **حيزب و رېكخراۋە سىياسىيەكانى رۇزھەلاىى كوردستان:** ھەموو ئەو حيزب و رېكخراۋە سىياسىيەكانى كە سەربەخۇ و نازاد دامەزراۋن دىتوانن بىن بە ئەندامى كۆدار و پەيماننامەي كۆمەلايەتى كۆدار بە فرمى بناسن.

– **دامەزراۋە و ئەنجومەنە مەدەنىيەكان**

– **يەكپتەكان**

– **سەندىكا و ھەرەۋەزىيەكان**

جىيى نامازىيە ھەموو رېكخراۋە و حيزبەكانى ژنان، جوانان و پەژاك لە سالى ۲۰۱۴ دواى سازدانى كۆنگرەكانىيان، بوون بە ئەندامى كۆدار.

سىستەمى دادى كۆمەلايەتى:

ئەو سىستەمە لە چوارچىۋەي كۆدار دا خۇسەرە و شانەشانى لق و رېكخستن و حيزبەكان پىكدىت و بۇ بە جىكردنى دادى كۆمەلايەتى تىكۆشان دەكات. ئەندامانى دىوانى دادى كۆمەلايەتى لە لايەن كۆنگرەي كۆدارەۋە ھەلدەبۇيردىرن.

نەخشە رېكەي كۆدار:

بەر لە دوازدهمىن خولى بەناو ھەلپژاردنەكانى سەرۆك كۆمارى و ھەلپژاردنى پارلمان و مەجلىسى شار و گوندەكان لە نىران، كۆدار بە مەبەستى دىموكراتىزەكردنى نىران و چارەسەرى كىشەي كورد، نەخشە رېنگەيەكى نامادەكرد و لە ۲۱ى ئاورىلى ۲۰۱۷ دا رايگەيانند. كۆدار لەو نەخشەرېيەدا بە مەبەستى چارەسەرى دىموكراتىكى كىشەكانى نىران پىشنىبارى دامەزراوندنى ۸ كۆمىسيۇن بۇ بەش و بابەتە جياكان كرد: ۱- كۆمىسيۇنى حقوق؛ ۲- كۆمىسيۇنى سەرلەنوي پىناسەكردنەۋەي پىكھاتەكانى رېۋبەرى؛ ۳- كۆمىسيۇنى پىكەۋە ژيانى دادۋەرانەي گەلان؛ ۴- كۆمىسيۇنى ژنان؛ ۵- كۆمىسيۇنى ناسايش؛ ۶- كۆمىسيۇنى ئابورى؛ ۷- كۆمىسيۇنى ژىنگەپارىزى ۸- كۆمىسيۇنى زمان و كولتورور.

ھاوکات کۆدار بە دەرکردنی راگەییندراوێک هەلۆیستی خۆی بەرامبەر هەلبژاردنەکان نیشان دا و وتی چاوەڕوانی پلان و پرۆژە بەرێژێران دەکات. جێی ناماژەبە کۆدار بەک لەو بزوتنەوێکی سیستەمیانیە کە لە پێگەیی پێشەنگایەتی گەلدا بە ھاوکاری پەژاک و لە درێژەیی نەخشەریگە (بەھاری ۲۰۱۷) لە رێگەوتی ۲۰۱۸/۰۷/۰۸ پرۆژەبەکی وەک «بەلگەیی تێروانیی بۆ داھاتوو» راگەیاندا و بلاوکردووە. کۆدار لە پرۆژەیی خۆیدا هەر جۆرە گۆرانکارییەکی لە پێکھاتەیی سیستەمی ئێراندا بۆ ئێرادە و بریاری راستەوخۆ و رادیکالی شۆرشێ گەلان دەگێڕێتەو و رۆلی خۆی پێشەنگایەتی کردنی سیستەمی کۆنفدرالی دیموکراتیک رادەگەیییت.

The East Kurdistan Democratic and Free Society

KODAR

Kodar.info/en KODAR

كۆمىن بناغى سىستەمى كۆنفدرالى كۆمەلايەتى كۆدارە

سىستەمى كۆدار، لە سەربناغەى كارى ھاوبەش و ھەرەووزى پىكھاتووہ. سىستەمى دىموكراسى راستەوخۇ بى ئىوہندگىرہ. لە بەرىكخستىن كوردنى تىكرائى چىن و تويزھەكانى كۆمەلگە سەرجاوه دەگرئ. ناوہندە سەرهكىيەكانى بىرپاروہرگرتن گەرەكەكان، شارەكان، گوندەكان و يەكىنەكانى كارى كۆمۇنالن. كۆمىنەكان، يەكىنە و بناغەى كۆمەلگەى ئەخلاقى و سىياسىن و ھەر ئاكيكى كۆمەلگە دەتوانن لانيكەم ئەندامى كۆمىننىك بىن و رۆلى تىدابقىرئ. ھەر كۆمىننىك بەرىگەى بەرىكخستىن بوونى كۆنفىدرال پەيوەندى لەگەل كۆمىنەكانى دىكە ھەيە. بىجگە لەوہ دەستىشان كوردنى دەستەى بەرپۆەبەرى لە ھەر كۆمىننىكدا ئەركى سەرشانى ئەو كۆمىنەيە. كۆمىنەكان بە تىگەيشتن و پشتبەستىن بە ھىزى جەوھەرى خۇيان، ھەول بۇ چارەسەرى كىشە و گرفتەكان لە سەرجەم گۆرەپانەكانى سىياسى، كۆمەلايەتى، فەرھەنگى، ئابوورى، ئاسايش و پاراستنى رەواى كۆمەلگە دەدەن. لە رىگەى خۇبەرىكخستىن كوردن لەو چوارچىوہيەدا و بە پشتبەستىن بە كۆمىنى گوندەكان، گەرەك و شارەكان، قوتابخانەكان، كارگەكان، كۆپەراتىقەكانى (تعاونى) كشتوكال و بازاركانى، ھىزى جەوھەرى خۇيان دەخەنە خزمەت دابىنكردنى پىداوويستىەكانى خۇيان و كۆمەلگەكەيان، ھەركۆمىننىك لە رپى ھەلئبئاردنەوہ دەستەى بەرپۆەبەرى خوى ھەلدەبئىرئ.

سیستەمی کەزار بە شیوازی ئۆتۆنۆم خۆی لە ناو کۆداردا بەرێکەشتن دەکات

پارت و رێکخستەکانی ئەندام لە سیستەمی بەرێکەشتکردنی دیمۆکراتیکی کۆدار

سەندیکا
و
هەرەوێزێهەکان

یەکیتییەکان

دامەزراوە
و
په‌نجوومه‌نه‌کان

پارت
و
رێکخستە سیاسییەکان

